

„AZ ÉN, AZ ISMERT MÉRTÉK HIÁNYZIK”

MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ JEGYZETFÜZETEIBŐL¹

Első és második füzet

1878

Páris

27-28 február éjjelén

~~1875~~

különösen megjegyzendő

Álom. 28 február

Álmodám, hogy Nérére jöttünk.

Álmom nagyon örvendetes vala.

Azonban innen szekeren valami erdőn keresztül mentem (Rox irányában). ~~Jánost keresni kezdém.~~² Jánosra gondolék, először azon öröm szállott meg, hogy egyedül leszünk első találkozásunkkor. Este volt, első gondolatom vala őt házában felkeresni. Azonban valami visszatartott. Keresni kezdém az udvarban és alulsó udvarban, jávorinál, istállóban és itatón. Ekkor valakivel találkoztam és János után kérdeztem. Ez felelé, hogy az elköltözött, feleltén megijedvén még egyszer kérdeztem. Ő azt felelte, hogy meghalt, hogy lengyel furmányosok agyonütötték.

Kétségbeesésem nagy vala, annál inkább, hogy a viszontlátás édes reményére következett. Kérdem hogy hol van, azt felelte: a sírban, s elvezetett egy sírboltba, mely egy faszobához hasonlított, s hol emberek imádkoztak halottjaik szoborszerű képénél. – Kedvesemet itt nem találván elfuték Zimányihoz, a nérei tanoda házába, itt találván Zimányit (ki csakhamar asszonnyá változott) kérdésekkel ostromlám még gyengén reménykedve. Felelete azonban mindem reményemet elvevé s kétségbeesésem oly fokra hágott, hogy a halálra kezdék gondolni. Nagy kínok között töltek így egy időt mire szerencsésen felébredék.

¹ Közreadja: Bardoly István (Forster Központ, Budapest), Katarína Beňová (Katedra dejín výtvarného umenia, Filozofická fakulta, Univerzita Komenského Bratislava), Markója Csilla (MTA BTK MI, Budapest). Az 1-3. naplófüzetek lelőhelye: Levoča, Štátny archív v Levoči, Fond: Strážky, 50. doboz. A 4-6. naplófüzet lelőhelye: Bratislava, Slovenský národný archív, Fond: Archív šľachtických rodín Mednyánszky - Czóbel, ltsz.: 1488/2000, 1612/2003.

² Dinda János (?-1904), a nagyőri kocsis fia, Mednyánszky ifjúkori barátja.

Kimondhatatlan vegyes érzés fogott el midőn öntudatom visszajővén és e kegyetlen álomrém eltűnt. Ez minden álmom között a legerősebb és legkínosabb vala, s kellemetlen utóérzést hagyott maga után.

Vasárnap következvén rá egy fejet festék.

Harmadik füzet [1880]³

Tegnap voltam a Kahlenbergen,⁴ és a Lipót hegyen⁵ honnan láttam a Marx⁶ sík mögött Magyarországot. Ha itt a Bécsben töltött idő letelik, főútszében elértem a célt, mely miatt ide jöttem. Barátot találtam az öreg Kanban,⁷ tán Bernatczik[!]-ban?⁸ is. Megismerkedtem az idevaló művészettel és részben az idevaló viszonyokkal.

Most már merek ősszel minden egyéb készülődés nélkül ide jönni.

Bécs fekvését illetőleg festőileg minden várakozás felett vagyok megelégedve.

17 - Martius

Különös, ma először gondoltam örömmel a nyárra, a tölgyfa alatt álltam egy könyvvel. Az ég kék volt, a levegő tiszta volt, a Bahály⁹ hegyen fénylettek a hómezők és egy egy erős déli szellő fúj, örültem a szép napnak s a meleg szellő [...] Beckót déli irányában, mert többnyire ennek beálltával szokott volt jönni, s az éjszakival eltávozni.

Ahogy elképzelttem magamat, mintha a távol Eperjesen volnék, hol ő mostan tartózkodik, képzeletemben egy meleg nyári nap vala, s én egy poros úton vártam.

Többnyire a szép Szepesség lesz helye képzelgéseiteimnek s csak akkor szokott távolba vágyódní ha [a feljegyzés itt megszakad]

Negyedik füzet [1880-as évek]¹⁰

Körutakon jöttem ezerszer ismét egy új oldalról az alakok rajzához.

Egészen alávetve a hangulatnak – de itt a bizánciba jutna az ember, ha nem venné az a nívót tekintetbe legalább ellentétül.

A fizikai szenvedésnek is van tehát helye a természetben, csak új oldalát kell a dolognak megvilágítani. Ebben a tekintetben csupán azon fiatalkori benyomásokat kell tekintetbe venni, melyek minden külső befolyás kizárásával tisztán a természet szemléletén és a szubjektív felfogáson alapultak és azért igazak. Ezer irányban is

⁴ Hegység, Bécs Döbling városrészében.

⁵ Bécs, Leopoldsberg.

⁶ Bécs, Landstraße, Sankt Marxer Friedhof.

⁷ Hans Canon (1829–1885) osztrák festő.

⁸ Wilhelm Bernatzik (1853–1906) osztrák festő. Mednyánszky 1881-ben ismerkedett meg vele Bécsben, meghívta Nagyórra s együtt festettek Zemplénben.

⁹ Hegy Beckótól északra.

¹⁰ A szolnoki út leírásából ítélve a napló egy része valószínűleg az 1880-as év tavaszán keletkezett.

mindjárt a non plusz ultrát kell keresni, s nem könnyebb súlyúakat csinálni.

Így a mozgást is a legnagyobb vehemenciával kell keresni, amennyiben a legnagyobb nyugalomhoz a szükséges antitézist adja.

1. teendő azon első fő indító okul szolgáló hangulatot festeni, mely az új éra kiinduló pontja volt, némileg azon napon, mikor a diplomot rajzoltam lágy, széles, előtvaszi hangulatában, amint láttam este.

Másodszor a meglévőkhöz az antitézist kell találni.

A mozgalomteljes motívokat csak a hangulat szempontjából kell csinálni, lehetőleg részlet nélkül, minden mozdulat a részletezésnél rögtön megmerevedik.

(az idevaló cigányok közt egynéhány kitűnő típus van az ily mozgalomteljes tárgyhoz).

Voltak eddig

1:) stilsztikus irányú

2:) kicsinyes elbeszélésszerű

3:) édeskés szentimentális aktiok [akciók]

4:) a kissé modern keresztény irány.

Mindegyiknek megvolt a maga harmóniája. Most kell a diszharmonikus akciónak következni. Ugyanaz modern szempontból ítélve.

Maria Koller¹¹

Paki Mihály

Kerepesi út

Zöld-Koszorú szálloda¹²

ajtó 14.

Azon cigány, kit egyszer láttam a Városligetben, s kit oly nagyon szerettem volna modellnek, s nem tudtam aztán megtalálni Δ ?¹³

Zsiga Pál

Bokréta utca 11. ajtó 4.¹⁴

Azon típus melyet a Duna-parton láttam s mely úgy megtetszett. Ma este 6-kor v s előtt.

¹¹ A feljegyzett nevek sok esetben alkalmi ismerősöket, modellnek kiszemelt személyeket takarhatnak.

¹² Zöld Koszorú kávéház, Budapest VII., Alsó Erdősor u. 6.

¹³ Δ = ógörög, nagy delta. A jel sűrűn előfordul Mednyánszky feljegyzéseiben. Vélhetően fizikai-érzéki dimenziókra, anyagra, testiségre, nemiségre utal. Mednyánszky maga egyszer így oldja fel: „A magam részéről felismerem minden (Δ) (nemiség) hiánya révén.” Ld. *Mednyánszky László feljegyzései 1877-1918. Válogatás a festő kiadatlan naplófeljegyzéseiből*. Szerk., sajtó alá rend. és jegyzetek: Bardoly István. A szerk. munkatársa és bev. Markója Csilla. Budapest, 2003. 75.

¹⁴ Budapest IX., Ferencváros.

Ma meglehetősen sok érdekes benyomást szereztem. Reggel lévén némiképp szabadidőm, elsétáltam a Duna-partra. Sok gyönyörű dolgot láttam ott. A Lánchídnál egy csoport [haso]nló ember a [...]. Azután a Várház felé mentem s ott még sokkal érdekesebb, festőibb dolgokat láttam.

Novák József úr

Soroksár utca 5. ajtó 9.

Kellerwohnung¹⁵

Akivel jöttem Újpestről

A második Duna-parti képhez a motív. Lefele és felfele, azután tartozik hozzá egy csoport tanulmány és érdekes részletkép.

Néhány típus nagyon feltűnt nékem. 1. Zsiga Pál, kivel később ismerkedtem is. Azután a fazekas hajóknál¹⁶ két magyar legény, mindig együtt vittek egy kosarat. Két érdekes tót típus is volt ott, lágyabb alkat Δ. Ezeken kívül volt még egy remek alak, szintén kitűnő típus Δ.

Szombat, Március

Ma olvastam Ipatiát¹⁷ 10–10 közt. Épp azon időben, midőn lelki nyomorom a legmagasabb fokra hágott, idegesség és kétségbeesett helyzet öntudata ismét egész világosan mutatkozott. Ezen krízisben (a Fehér Hattyú Szálló¹⁸ étkezőtermében) azon gyönyörű idealizmus, mely Ipatiában tükröződik, varázsszerűen hatott rám.

Egy egész új felfogás és új mentő gondolatok támadtak.

Harmóniába kell hozni a tetteket és a reális életet az elvekkel, melyeket az ember vall. Csak úgy lehet *nyugalmat* találni.

Ez eddig mindig mint elérhetetlen eszmény lebegett előttem.

Azon balhit, hogy múltam s azon irány melyben neveltetem és némi véletlen körülmény, mely sorsomra hatalmasan befolyt, ezt lehetetlenné teszi. Örömmel látom, hogy tévedtem, a dolog lehetséges az egyéniség feláldozása *nélkül* is. Bizonyos tekintetben az emberben előforduló anyagosság is fejleszthető, és praktice lehetetlen megsemmisítése nem okvetlen szükséges ezen cél elérésére. Holnap a leghatározottabban el kell intézni azon anyagi kérdéseket, melyek még mindig zavarólag hatnak

¹⁵ Pincelakás.

¹⁶ „Más is az a lacikonyha szabadságkor otthon, országos vásár idején, midőn pázsitos tűzhelyen pirosbarnára sül meg a cigánypecsenye. Ezt szereti a vásáros ember: iszik rá bort s muzsikál hozzá a cigány. A dunamenti szomszéd meg a kenyeres, almás hajó farában rak tüzet s megfőzi mellette az ebédet. Útban ő a szakács, otthon az asszony. A dévényi fazekas hajó népsége már urasabban adja: betér a sarki korcsmába s hozat bergeltet.” Porzó (Ágai Adolf): *Utazás Pestről-Budapestre 1843-1907*. 2. kiad. Budapest, 1909. 174.

¹⁷ Talán Alexandriai Hüpatia (350/370–415) neoplatonista filozófusnő.

¹⁸ Budapest VII., Rákóczi út 4. Mednyánszky gyakran szállt meg itt.

kedélyemre, s aztán kezdeni kell a harmonikus életet, nem törődve azon haszontalan kicsiségekkel, amelyek gyakran oly nagy akadályokat gördítenek a gondolkodás és szabad akarat elé és meddővé teszik egy élet iparkodását.

Azon napon mikor Késmárkon kifizettem a Kleinberger-féle¹⁹ váltót, gyalog jöttem vissza, a túlparton eleinte nagy sár akadályozott. Megnéztem a megállt jégmenetet. Meleg, esős idő volt. A csószháztól fel kellett mászni a Goldbergre,²⁰ sárga fű, hó és zöld rezgők az egész szürke kissé ködös és esős hegyoldalban. Az erdőben a terep vörös volt, a hófoltok között lent, itt-ott, *fakó* gyep látszott.

Végre egészen megtörtént a legújabb, egy-fél év óta elkezdett revolúció, tisztán kezdém látni nemcsak azt, hogy tökéletesen más utakon kell haladni, mint eddig, de azt is, hogy körülbelül miben fog az új irány különbözni lényegében a régitől és mi a közeljövőben a teendő.

Hilbert
három hordó
Kőfaragó utca²¹
Csókássy Dezső
reggel 9-kor

Vasárnap

Ma hagytam el a Hotel Londont,²² elküldtem holmimat szállásomra.

Kétféle út nyílik előttem:

- 1.) elmenni minden más reflexió nélkül
- 2.) elfogadni Árpádot,²³ bevenni az intrikába és tovább játszani a korábit?

Ezen utóbbi mód megengedi nekem a dolgokat úgy végezni, hogy Árpáddali viszonyom ne szenvedjen csorbát. A mai megbeszélésnél Glücknével ezt már előre fogom hangsúlyozni.

Erős iniciatívára van szükség, hogy a törpe dolgok igazán mint olyanok jelenjenek meg és mint olyanok tekintessenek. Ez a praktikus megoldása annak a mostani nevetséges állapotnak, melyben pókhálósálak kötelekként hatnak. Ugyanezen mód-szert lehetne talán alkalmazni másokkal szemben? Meglátom? Azon ismeretlen X bevitele az egyenletbe különösen akkor biztos szer a szükség esetében, ha az X megett egy valódi *érték* létezik. Az első esetben mindenesetre létezik? A másodikban talán, kell (talán a Duna-parti motív)?

Azon paralel hatás, mely *egy titkos működés által másokra is háramlik.*

¹⁹ Katona Nándor (1864–1932), szül. Kleinberger Náthán, festőművész. Ld.: Főbb szereplők.

²⁰ Goldseif Berg. Hegy Késmárktól északkeletre, illetve Nagyórtól délkeletre.

²¹ Budapest VIII., Józsefváros.

²² Egykor Budapest VI., Nyugati tér.

²³ Feszty Árpád.

A nyílt ok, mely minden esetre valóbilis, azon egyszerű tény, hogy a megkezdett harcot folytatni kell éspedig ellenséges földön, mert amint itt a tippet érintem magam után vonom az egész hajszát.

Helyt kell állani, minden áron?

Hétfő, március 20.

Ma jól kialudtam magam, de reggel ismét megjött a láz, kellemetlenül gyötörve többé-kevésbé egész napon.

Múzeum kávéház

Régi emlékeket kelt bennem ezen helyiség, melybe valamikor oly gyakran megfordultam.

A helyzetet illetőleg egész világosan kitűnik most, hogy egy igen erős privát iniciatívára van szükség. Meglehető soká tartott, míg az embereket kezdtem igazán ismerni. Talán mert magammal is csak egy bizonyos mértékben hasonlítottam őket össze. Különösen később lesznek emberismeretünk mások, mert az *én*, az ismert mérték hiányzik.

Egyrészt objektíve nézve ezen egybevetést és dolgaikat, oly nehéz volna megtalálni azon hathatós időhöz kötött palliatív²⁴ szereket, melyek által némi hatás előidézhető volna?

A festészet terén is lehetne esetleg egy bizonyos mozgalmat indítani a tettek által és csak második sorban szavak által.

Tölgyessi²⁵ Baditz²⁶

Ébner²⁷ Kacziányi

Szőlők hátsóvilágításban tavasszal

A föld sötét, de porhanyós és száraz a barázdák teteje, alig megvilágítva. A szürke indákon itt-ott éles szürke fény, távolabbra mindig szürke.

Arany és zöld

Egy őszi csapata a melankolikus délutáni hangulatoknak vonult el lelki szemeim előtt, tegnap délután. Oka volt egy színösszetétel, mely ezen hangulatokat oly gyak-

²⁴ Csak a tüneteket enyhítő, de nem a betegség vagy probléma megszüntetésére irányuló gyógymód.

²⁵ Tölgyessy Artúr (1853-1920) festő.

²⁶ Baditz Ottó (1849-1936) festő.

²⁷ Deák-Ébner Lajos (1850-1919) festő, akivel 1877-ben együtt dolgozott Szolnokon. Amikor Mednyánszky az itteni mocsarakban munka közben megbetegedett, Deák-Ébner ápolta. 1887-1922 között a Budapesti Női Festőiskola vezetője volt.

ran keltette. Zöldes sárgás délutáni ég nyugat délnyugat vagy északnyugat felé nézve, s alatta zöld föld, lágy, ringató melankolikus hatás.

Március Ápril Maj

Június Július hónapokra terjedve.

Éreztem az Alföldön, Olaszországban és részben Franciaországban.

Martinek Pál

Lőrinc utca 45.²⁸

Azon tizenöt éves fiú, aki vezetett körbe Újpesten egy délután.

Práter utca 70. ajtó 8.

Figus György

Ófalu²⁹

Vácon volt garnizonnál egy évig.

Azon fiatal ember aki a [...] utcát mutatta.

Seres fivére

Élesztőgyár

főlvigyázó

Ezen átalakulások ideje alatt ki kerülni lehetőleg minden *konfliktust*, mert az nagyon zavarhatná a további fejlődéseket és veszélyeztetné az új éra megszilárdulását.

Szabó kávéház, József körút.³⁰ Vasárnap délután.

diszharmonikus

Azon embernek, kinek világnézeteiben teljes a harmónia, szabad annyiban koncessziókat tenni a pillanatnyi szükségnek, amennyiben ezen *engedmény nem érint elvet és a közjónak hasznára válhatik*, úgymint szabad, sőt szükséges primitív eszközökhöz és bizonyításukhoz viszonyul. Amikor valakit egy értelmessége színvonalára felett álló eszmekörbe be akarnak vezetni.

Barátaimhozi viszonyom?

Eddig ezen tekintetben egy tisztán természetes és öntudatlan hajlamnak engedtem ezen viszony fenntartására és erősítésére, egész konvencionális eszközök után nyúltam minden választás nélkül. Öntudatlanul többnyire a tisztán materiális felfogásnak, tehát a legprimitívebb felfogásnak hódolva. Itt is eddig tisztán az

---

²⁸ Budapest IV., Újpest.

²⁹ Rákospalota.

³⁰ Budapest VIII., József krt. 46.

experimentális téren maradtam. Metódus és szisztéma hiányában itt is jó alapot szolgáltattam ma is az eddigi tapasztalat.

Ezekből kivonandó a tulajdonképp hatásos *lényeg*, s ez aztán az oszthatatlan hangulati egység. Vannak, akik más, teszem fel a színkálából indultak ki – és alkotnak, de hiányzik nekik a legszükségesebb alap, a fiális hangulat iránti fejlett *érzék*. Ez utóbbi és ez egyedül képezheti alapját azon látszólag önkényes hangulatfüzéreknél, amelyeket az egyik a szín téziséből, a másik a tónusokból, a harmadik a vonalak összhangjából a véletlen szerint alakít. Ezen reálisan észlelhető hangulatok képezik azon egyetlen igaz és reális kapcsolatot az egyén és mindenség közt, mely szükséges azért, hogy az egyén tökéletesen véletlen hiperbolikus *irányokba* ne tévelyegjen. A harmonikus élet, mely minden esetben a legszebb ideál e földön, sok áldozattal jár, azonban mert sok fennálló előítéletbe ütközik, a kor eleve nem lévén harmonikus, de ellenkezőleg igény is [eddig tart a szöveg]

Világnézet és művészet

Az igazi művészet a gyakorló egyén egyéniségének és ennél fogva világnézetének kifejezője.

Ezért a művészetnek ma már spirituálisabbá és általánosabbá kell válnia. Evolúciójában sokféle érdekes mozzanat fog mutatkozni.

A dolgok *esszenciái* és az *összefüggés* ezek közt. Ezen *összefüggések* közti *összefüggés*. A *hangulatok alaphangulata* és az *egyeselek közötti összefüggés*.

Alaphangulatok összefűzött sorozata.

- 1:) tisztán filozofikusak
- 2:) ősfogalmakra vonatkozók s *ezáltal általános és mindig érthetőek*
- 3:) kevésbé általános fogalmakra támaszkodók.

A többinek nincs jogosultsága, legfeljebb kommentárként vagy mint *illusztráció*.

A tisztán filozofikus hatáson alapuló *hangulatsorozatok* száma véghetetlen nagy. (Eddig egy primitív empirikus fokon maradtam, amennyiben a közvetlen vagy néha egész öntudatlanul ezekből összeszőtt hangulatoknál maradtam.)

Melyek azon vágyak között azok, melyek a továbbfejlődésnél megtarthatók.

(Az általánosak vagy spirituálisak.)

Amint a festő az egyes tárgyak iránt érdeklődéssel kezdi, és az általánosságnál, vagy ha hangulathoz ér. Valamint a melegszívű ember egyes embereket szeret kezdetben, hogy aztán átmenjen az általános emberszeretethez. Ezek folytán és részben ezekkel párhuzamban feltehető, hogy az egyén sok tekintetben össze van nőve az egyetemessel, s hogy egyéni különösségei és feltűnősségei nem mulandó dolgok, mert ki merné ma még a *véletlent* komolyan venni? Véletlen egyszerűen csak

nekünk, korlátolt egyéneknek egzisztál, de a világegyetemben *vinco*,³¹ amely szerint megítéljük az egyén és *mindenség* közötti viszonyt. Ezen utóbbi kérdés magába foglalja már a vallási meggyőződést is. Az egyetlen vigasztaló az ily késői változásoknál, hogy ha elkéstünk kissé avval, nagyobb az alap, amelyre most építhetünk, van egy kis tapasztalat alatta.

Miáttal található fel azon *kapocs*, az *egyén* és a *mindenség* között?

Érzelmek kutatása által? Érzelmek, ösztöneink, melyekkel a természet ellátott, úgy mint az állatokat, hogy találhassuk az utat.

Az egyének fontosságát múlhatatlansága képezi. (Azon része az egyéniségnek, mely devalválódik, nem halandó)?

Mit keres az egyén *igazán a halhatatlanságban*?

Azon örökké ifjú vágyak kielégítését, melyek lényünket képezik??? vagy csak kielégítése reményét akarják megtartani??

Vasárnap

A tegnapi elhatározás óta új éra kezdődik. – Ezt kellőleg fölhasználni lesz a feladat.

A sok eddigi hibák legnagyobbika és úgyszólván mindennek az oka (egy bizonyos körülményt leszámítva) a *határozatlanság* volt. Ez akadályozott mindenben. Ez zavart össze mindent, idővesztéséget, galibákat etc. – ez okozott, a határozatlanság vagy gyengeség. Mindenáron és minden esetre ezt kell tehát kiküszöbölni szisztematice, a gondolkodásból úgymint a tettekből. Ez kezdőbetűje az egész új abc-nek.

Ehhez ismét tartozik a világosság a gondolkodásban, mely komplikált esetekben csak egy tiszta és határozott metódus által érhető el, mely a sok és heterogén gondolatot tudja osztályozni és áttekinthetővé tenni.

Harmónia a belső világ és a tettek közt, ha már nem lehet a belső és külső világ között.

Ehhez tartozik egyszersmind azon *harmónia*, mely az egyéniség és azon *formula* közt [kell] fönnálljon.

Molnár Mihály
Kocsma udvarában
Árpagyöngy és kásagyár
hosszú keresgélés után Újpesten találtam

Peterke István

Sehol sem olyan szép a terrénum színe, mint Szolnok körül, a fehér tanyákkal rajta. Egész azon színhatások, mint a Lidón Velence mellett? Azon sajtáságos barna zöld, erős, mély és finom. A tanyák, egyes fák, fehér *falak* és palánkok.

³¹ Győz, diadalmaskodik.

Bronz

A fények a középtérben a puszta földön lilásak, ott ahol a fekete föld a naptól meg van világítva, aranyos tüzes; tanyák a háttérben néha igen sötétek mikor árnyékot vet rájuk egy felhő; a téli vetés meleg föld.

Klerikális politika *idealisztikus* és *reaktív*. A klerikális politika támogatói csak ritkán indítanak általános kulturel és pszichologikus tekintetek által. A valódi idealisztikus politika (opportunizmus nélkül) az volna, ideálokat odaállítani, nem pedig a roskadóknak bízni.

Peterke János orosz legény
dolgozik Budapesten cserépedény üzemnél

Egy igen gyakori színhatás az Alföldön *bronz* és kissé *zöldesbe játszó kék*, megtörve vereses vagy lilás terelemek és árnyékok által (*Bronz*) + (*zöld meleg*) fehér, szürke és világosbarna foltokkal.

A leghidegebb a fehér falak árnyékban itt-ott a háttérben lilás fák vagy tanyák.

3 óra dél után

Délfelé oldalról jön a világosság, a háttér hideg violás, közelebb vörhenyes, a tanyák, a talaj sárga, sárga kazlak oldalról megvilágítva, a házak kékes árnyas falai, utak a kisebb oldal van világítva, elöl a fák szürkésbarnák.

Rabok dolgozva egy kertben fácskák közt tavasszal.

Vasúton Kassa³² és Pest közt, Pestre jövet (május), késő délután. Gyönyörű hatás késő délután. Kies gyümölcsöskert, majdnem hátulról világítva, megette víz, lilásszürke az egész arany olvadt világosságokkal.

St. Torna³³
Ápril 9.

Különös világba kerültem, csupa szimpatikus ember közé, bizonyos tekintetben tisztult atmoszféra uralkodik itt. Határozottan a legmagyarabb vidék, amelyet eddig ismerek, még ez.

Meleg színű dombok hó stráfokkal és foltokkal, minél távolabb, annál melegebb.

³² Kassa [Košice].

³³ Szenttorna vagy Szentetorna, Pusztaszentetorna. Abban az időben még önálló település. Itt állt a Justh család kastélya, ahol Mednyánszky közeli barátja, Justh Zsigmond született.

Ahol a köd ellepi, ott szürkülve, de még ott is haragos színűek. A hó stráfok a ködben vesztenek a világítóerőből, de csak ott, ahol eltűnő félben vannak, mert a köd amennyiben a részlet volt, a terenumokban majdnem elenyészeti, a hófoltok világító erejét kiemeli, s itt-ott majdnem úgy néznek ki, mintha levegőben függnének.

Az olasz³⁴ állomáson láttam egy gyönyörű növésű, szálfá, fiatal tót munkást, amint nézte az erő nyugalmaival a körülötte zsbongó, ideges, csenevész és rútszidókat. Mily ellentét lehetne egy késő római vagy bizánci dolgot festeni az őszerejű barbárral, aki a pénzért szolgál és a természet őt mégis úrnak tette.

András
Smolynik
Farkas
Káplár

Deák utca 24. Újpest

Schälg
Iglón
1. compar
32
Feldjägerführer

9. Március, csütörtök

Knézda,³⁵ szép időnél érkezem ide, ámbár a szél még nagyon fújja a havat, mégis a nap kissé mérsékeli a hideget.

Egy különös szép hatást láttam, amint a nap felé nézve a dombok erdőkként fénylettek.

Amint a havat rajtok végigfújta a szél és a füst alakú havon a nap keresztülvilágított, majdnem úgy néztek ki a dombok mintha

[Külön lap a naplóból a kötetke végére betéve]

Péntek

Ma meglehetősen sokat dolgoztam.

Először elővettem az öregasszonyt és egy fejet festettem néki, azután itt-ott igazítottam valami délig.

³⁴ Szepesolaszi [Spišské Vlchy].

³⁵ Gnézda [Hniezdne]. Község Szepes megyében, az Ólublói járásban.

Szerda október 18.

Ma reggel dolgoztam az egyik (sötét) tájképen.

Azután ismét az öregasszonnyal foglalatostkodtam, ami a sötét tájképet illeti azon meggyőződésre jutottam, hogy [a feljegyzés itt megszakad]

*Ötödik füzet [1887-1888]*³⁶

Marhéska
Szív utca 58

Nagy Mihály
Duna Vecse
Pest megye
Mária utca
N=17 ajtó 2.
I. emelet
A legkisebb hajlandó

Balázs András
Beregszász
Beszélgettünk Δ
séta mezítláb a vásártérre

Dohány utca 39.
Szövetség utca I. és 5.

Bergman
Franz
Ringlispil
nagy - magas

Ervin Gyula
Hársfa utca 59.

Krutivó László
Szabolcs utca 11.
Ajtó 14.

---

³⁶ Ez a füzet Kurdi Bálinttal történt megismerkedése után - testvérének, Kurdi Lajosnak katonáskodása idején - és Seres Károly halála előtt keletkezett, feltehetően 1887-1888-ban.

Kardszaggból [!]³⁷
tanult asztalos
most napszámba dolgozik
az utolsó találkozás [a lap sarka hiányzik]
az első estén Pesten
jártunk egyet Császár felé

[Vácra induló vonatok menetrendje]

Mátyás
Terake
3 Trommelgasse³⁸
N=7

Ki először Teréz körút N 4, mint második házmeister lakott. Ágyasa lopása miatt börtönbe került (a Fortunába).³⁹

Csermák János
Stáció utca 26.
fuvarosnál

Grünhut Artúr

Fehér János
Hontmegye
Tölgyes falu⁴⁰
Károly utca N=15.
Újpest napszámos

Találkoztunk közel a Központi Szállodához.⁴¹
Posztókalap, munkáskabát, fehér nadrág, mezítláb.
Azon magas alak, aki egy magyar típust reprezentál (Achillesz szobor) tökéletes elfogulatlanság.

Az itt gyűjtött anyag együtt tartandó és feldolgozandó.

---

³⁷ Karcag.

³⁸ Budapest VII., Dob u. korábban: Trommel Gasse avagy Három Dob utca.

³⁹ Talán utalás a Budapest I. Fortuna u. 4. sz. házra, amely 1876-tól a Budai Királyi Törvényszék épülete volt, ahol börtönt is kialakítottak. 1897-1945 között itt működött a Magyar Királyi Közigazgatási Bíróság.

⁴⁰ Ipolytölgyes.

⁴¹ Budapest VIII., Baross téren működött. 1889-ben épült.

Klasszifikációk szükségesek lesznek, úgy külső típusokra, mint karakterisztikus gondolkodásukra nézve, mely utóbbira a foglalkozásnak nagy hatással van úgy mint a nemzetiség

a magyarok
németek
tótok
napszámosok
kézművesek
kocsisok

Egy különös, tipikus vonás az arcban Δ
magyar, tót és németeknél

Azon séta a második estén eredeti volt.

5-en voltunk, 3 – eredetileg a séta elejétől fogva Δ , a negyedik az én kérésemre Δ s így mentünk fel és alá (azután a Két Kék Bakba⁴² mentem)

különös egyetértés látszott köztük uralkodni és egy különös testületi szellem, melyet a szegények testületi szellemének lehetne nevezni? Beszélgetések a perzsa sahról, s csiklandós kérdések, többé-kevésbé Δ -értelemben. Ezt mint pesti tapasztalataim betetőzésének tekintem.

Holnap reggel
Telepi⁴³ Keleti
Atelié Vác
Bécs
Wéber?⁴⁴
Festékkereskedő?

(azon éji kirándulás az Ichlára⁴⁵ jut eszembe
Wéber János fiatal majerkai⁴⁶ emberrel Δ ?)

Visszajövet találkozás azon legénnyel ki azelőtt a majorban szolgált többször Δ .
Most juhászbojtár Majerkán.

A huszárlaktanyában több festői és Δ látvány istállóban és udvaron. Jó pár Δ motív, festői világítás.

⁴² Két Kék Bakokhoz Szálló. Ld. a 61. jegyzetet.

⁴³ Mednyánszky több helyen és alkalommal lakott Újpesten, illetve Megyeren, egy időben Telepy Károly itteni házában, 1886-ban. *Mednyánszky László feljegyzései 1877-1918. i. m.* 91.: 254. jegyzet.

⁴⁴ Talán Wéber Rudolf (1843-1912 után), aki 1867-1870 között Mednyánszky nevelője volt, utóbb a pesti evangélikus gimnázium tanára.

⁴⁵ Ihla [Malá Ihla], hegy Nagyórtól északkeletre.

⁴⁶ Majorka [Majerka], falu Szepes megyében.

Reggel kimentem *Seres Károlyt* keresni, hiába.⁴⁷

Árpádnál 3-ig találkozás Taubeck Ferencsel, Nagyfúvaros utca.

A vasút mellett találkozás a furcsa zsidóval Δ.

Kimenet a *laktanyába* Lajoshoz.⁴⁸

Visszamenet kimentem a vásártérre,⁴⁹ hol még zene volt. Egy ideig néztem a mulatságot, aztán az új barátommal mentünk tovább.

Harmadik éj?

Még itt várok az *Österreichernél*⁵⁰ és ezt, a memóriákat jegyezgetem, 2 óra éjfél után.

Pest reggel.

9-kor Glückné - 12-1-ig Andaházi László, 1-3 ig az ösmerkedés barátságos fiakkere[se]mmel. 3-kor kocsis jó, modell. 4-5-ig Árpádnál a képet láttam. 5-7-ig ismét a csinos modell. Kerepesi út, séta az új ismeretességgel. Horvát Gyulával Kerepesi temető *felé vásártér, második séta. Háltam a Központi Szállodában. Második nap, Árpáddal cirkusz.*

Találkozás Macherkával Tótfaluból, este séta Δ, reggelizés a Két Bakkecskénél [ansknecht] Δ

Ottl. József

Szövetség utca

12. ajtó 1

Győr megye

Ötevény

Fuvarosomnál talákoztunk a vásártéri bódében, ahol táncolt oly vígan, hogy kedvem lett megismerkedni vele, meg is esmerkedtünk s elmentünk egy kávéházba, ahol leányorkester játszott ottan, onnan elküldtem bizonyos dolog végzésére és vártam az *Österreichben*, mivel már más dolog mind be volt zárva, 1 óra éjfél után.

Ma voltam Lajosnál a laktanyában s jót mulattam vele. Igazán az első kellemes órák, melyeket Pesten töltöttem. A szakasznak is hagytam valamit, a főherrerrel és egyik közlegénnyel vacsoráztunk, Lajos igen jókedvű volt. Igen sok festői jelenetet láttam Δ az istállóban. Különösen, mikor a huszárok sorba állítottak, ki-ki a legkülönösebb negligzában, a főherrer tartott nekik egy tanácsadó beszédet, mely népies, katonás és igen eredeti volt.

⁴⁷ Seres Károlyt egy 1887-ből származó feljegyzésében is említi Mednyánszky: „Üllői út, remiz, lóvasút”. Majd 1898-ban: „Seresnek erőszakos halála az ifjúság virágában.” *Mednyánszky László feljegyzései 1877-1918.* 2003. i. m. 88. és 212. jegyzet.

⁴⁸ Kurdi Bálint öccséről, Lajosról (1867-1903) van szó, aki koránál fogva ekkor töltötte katonaidejét.

⁴⁹ Teleki tér.

⁵⁰ Café *Österreich*. Rákóczi út 32. Az 1880-as években működött. Esténként női zenekar muzsikált itt. A környékbeli iparosok, katonák, cseléd lányok kedvelt helye volt.

Sajnáltam, hogy Zsiga⁵¹ nem volt ott, érdekes jegyzeteket csinálhatott volna.

Egy inkább kuriózus mint kellemes ösmeretség egy zsidóval Δ. Egy elzüllött kereskedősegéd, ki már második napja hogy mezítláb járt, kapu előtt állt mezítláb és nézett a szembe.

13. huszárregiment

Taubek Ferenc

Grosse Fuhrmas Gasse⁵² N=8

kivel májusban a Fuvaros⁵³ utcában ismerkedtem.

I. emelet, ajtó 29

Hurkán József

régi jó barátom, kivel evék előbb, találkoztunk az Operaház előtt
megnősült s a Dunánál dolgozik

Horváth Gyula

Száz ház⁵⁴

található a Kerepesi úton

A vásártéren járkált mezítláb, jó modelltípus.

Lendvai születésű, ki a téglafedőknél (cserepezőknél) dolgozik. Az első találkozás, az első estén.

Kállóczi István

Veszprém megye

Ajka mellett

Tükör utca N=4 Pesten⁵⁵

Kocsis akarna lenni, most borkezelőnél van.

Gyep utca N=10⁵⁶

Kállóczi ~~József~~ István

Borkereskedőnél

Vas megye

A Neugebaude téren⁵⁷

⁵¹ Justh Zsigmond. Ld.: Főbb szereplők.

⁵² Nagyfuvaros utca 1874-től. Budapest VIII. kerület.

⁵³ Nagyfuvaros utca.

⁵⁴ Budapest VII., Száz ház utca.

⁵⁵ Ma: Budapest V., Tüköry utca.

⁵⁶ Ma: Budapest IX., Thaly Kálmán utca.

⁵⁷ Ma: Budapest V., Szabadság tér.

5 kor
raktár a Tükör utcában.

Fiáker 1127. áll az akadémia előtt Δ. Dressler Vilmos

Medek Mihály (pertu)
Mester utca 51.
Fiáker Nr 989.

Hatodik füzet [1886 után és 1900 körül]⁵⁸

A főtípusok keresztezése által számos alfajok keletkeznek.

(Árja - Turáni) keverék. Az árja formák frissítő hatása kellemesen vegyül a turáni faj érzékiségével. (Európai - Zsidó) meg van a szemita érzékiség, és meg van a visszataszító kedélyszárazság (émelygés utóízzel)

A ~~tulifinomult~~ népekké vált árják mint az intenzív városi élet gyártmányai üreseké válnak (kissé savanykás utóízzel)

A tisztán racionalista ember harca plasztikailag és festőileg hatalmas.

A fantáziával bőven megáldott emberek plasztikailag mindig érdekesek akárminő műveltségi fokon állanak.

A realiztikusan érzéki ember plasztikailag és festőileg mindig érdekes, ámbár kissé káros hatást tesz.

A fantasztikusan eszményi ember mindig érdekes formailag és érzékileg emelőleg hat (frissítő) (kék viola) (aromatikus szag)

(savanykás íz) (dúr hang terc)

A fantázia nélkül érzéki egész állatiasan hat.

(jeges szív) (moll hang)

(melegség) (déli szél)

(állatias vagy édeskés émelygés szag)

(édeskés vagy sós íz)

A fantázia és érzék nélküli.

Ez ritkább alfaj néha igen erős rációval.

Ridegen hat és üresen.

A fantázianélküliség mutatkozik a tekintet öntudatlan nyugalmassága által, amely nyugalmasság onnan ered, hogy a fantázia nélküli ember kizárólag az őt pillanatnyilag kínzó, nyúzó tárgyak érdeklik, bizonyos unalmasságig egyszerű formák.

⁵⁸ 1904-ben készített életrajzi kronológiájában 1900-ra teszi budai lakását, illetve műtermét, amely a Fő utca környékén, valószínűleg a Batthyány utcában volt. E napló tanúsága szerint azonban a Lajos utcában (is?) volt műterme. *Mednyánszky László feljegyzései 1877-1918*. 2003. i. m. 92.: 258. jegyzet és 97.

Egy finom kontraszt, a víz igen halovány zöld, egészen szürke vertikál a föld, ég felhős, lágy déli szél. Violás szürke, a világos részek meleg rajza.

Messze a határban kék hegy, az újpesti part meleg zöldesszürke. Lágy.

Meleg nyáresti ég, ólmos szürke és mégis világító felhőkkel az égen. Zöldes meleg szürkék, elől a fák erős zöldek (meleg) a víz is meleg szürke, a felhők aranyos fehérés alapon.

A tájárnyalatok és színárnyalatok hatását növelni azért, hogy egy parallel vízió belehozzatik.

Mateiser Márton

Kapp. No. 10.

Pacsirtamező utca⁵⁹

Mily hatást idézne elő az elv tiszta alkalmazása mereven a társadalomban??

Jelenleg alkalmasint semmit.

Mily hatást tenne az, ha az elvet időközönként teljes szigorában alkalmaznák??

Az illetőre magára mint orvosság hatna leginkább, de azon kívül általános morális hatása jó volna. Idővesztésnek egyáltalában nem volna tekinthető, mert az álláspont és nézőpont ilyenén változtatása csak tanulás lehetne

Katonai diszciplína? Társulatok, ahol időközönként az embereknek ezen erkölcsi támasz nyújtható. Ahova egy bizonyos időre belépnének a zilált kedélyű emberek – férfiak mint nők.

Hogy egy léleknyugtató diszciplína és egy tisztább légkör befolyására ismét erősödjenek. A materializmus ólomnyomása nélkül ideiglenesen felszabadulhassanak??? Hogy áll a dolog most, hogy áll máskor? Lehet-e találni elemeket, akik között hatásosnak érezné magát az ember. Lehet-e találni olyanokat, kikből társakat lehet csinálni ebben az értelemben?

És hol lehet ezt???

Május 29.

Sirokkó hangulat Óbuda megett, a téglagyár mellett. Az alacsonyan és magasan száguldó felhők meleg szürke és por szürkék. Az egész táj a felvert portól fakó és világos, szinte meleg szín. A fák lombjait izergeti és rázza a meleg szél

Szent Endrei utca No. 62.

Buzsicska Sándor karcsú, magas fiatalember, kovács Óbuda Máj 23

A levelek jóllehet még fiatalok már oly fáradtaknak néznek ki e meleg száraz szélben.

---

⁵⁹ Óbuda.

Eső készül, de csak néhány csepp esik. A port úgy viszi a szél, hogy két felhőréteget vél az ember látni, melynek színe hasonló, az egyik fent a másik a földön. Eszembe jutottak azon Sirokkó napok Szicíliában a tengerparton, oly komolyak azon hangulatok, mindamellet, hogy világosodik. A Duna nagy hullámon megy az ily erős déli szélnél.

Dramatizált

1.) Színskála (teoretiko)

Ez magában foglal körülbelül minden létezőt, mint a kromatikus skála, ezért túl bő keret, mintsem hogy egyben pontosítás nélkül lehetne feldolgozni.

2.) főbeosztás

1.) meleg (izgató)

2.) hideg (nyugtató) frissítő

a.) konzonáns b.) diszonáns

c.) tompa

a.) fényes

b.) fénytelen

Áttetsző, mint a porcelán, a bőr. Némely gyümölcs és sok csiszolt anyag. *Tömör*, nem áttetsző, mint a kréta és minden porhanyós test. Az anyag válogatásában és alkalmazásában ez utóbbi két pont fontos.

Pacsirta mező utca

N=10 az istálló

Rezgés

A hang rezgése egyenletes vagy nem, de mindig egyes momentumok különböztethetőek meg. Egy *magasabb*, egy *alacsonyabb*, ami a rezgésnél biztos mennél bővebbek a rezgések, annál magasabb a hang, és annál (simább) mennél ritkábbak és nagyobbak a rezgések, annál mélyebb és érdekesebb v. (rekedtebb) a hang, mivel az egyes rezgéseket hallani.

A mély hang megfelel a színskálában a mély színeknek. A magas hang a kéknek és violának.

A hangot sokkal könnyebb fokozni, mint a színt, mely egy bizonyos mértéken felül nem fokozható. Konzonanciák és diszonanciák.

Tompa hang

A tompa csengés nélküli hangot adják a puha testek, ütésekor a különféle tömegek különféle gyorsasággal rezegnek, ha az egyes rezgések halmozódnak. Míg a kemény testeknél egy bizonyos ritmusban rezegnek a tömegek, ami által az egyes rezgések tisztán hallhatók és csengenek.

A *színnek* a csengése ugyanazon szabályokon alapul. *Úgyszintén a tónusnak* a csengése.

Ripacsos⁶⁰ papírosra téve egy tónust akár száraz ecsettel, akár színnel csengő tónust kapunk, amennyiben a fehér vagy színes papír a mélyedésekben átvilágít a rátett tónuson és ezáltal rezgőn cseng.

Ugyanez áll a színről.

Míg a tónus csak ereje váltakozása által cseng, úgy a szín magában még egész egyenletes felületet képez is.

A tompa szín nem rezeg, épp úgy, mint a tompa hang. A tömegek egyszer szabálytalan agregációja más. (Ha a tömegek rezgési felülete kagylószerű vagy szférikus, akkor a hang tompa, mely ezen test megütésénél vagy sípolásánál ered. Ha a rezgési sík sík, azaz a tömeg *sok-szög*, a *kar az ütésnél* a súrolással csengő hangot ad.)

Típusok

Az egész művészet a magasabb értelemben abból áll: az embereknek azon benyomásokat, melyeket fáradt szemük és lelkük a természetben nem tud többé meglátni, élénken és egy feltűnő példa által megvilágítva szem elé varázsolni.

Aranyos délutáni napsütés. Elöl napsütés, meleg ragyogás agyagos földre. Azután napsütötte meleg zöld, azután zöld meg fényes barna sávokkal. Az ég alul lilás meleg fehér (nyári felhők) az egész aranyos fátyolon keresztül. Fent egy kevés meleg kék. Ez azon igazán színes hatások egyike volt, amelyeket csak alföldön lehet látni. (A főmotív elől volt, hátul árnyék, lent sötét, fenn világos ég.)

Ignác Hauer

Vasárnap

Tegnap hagytam el délután lakásomat Budán és mentem át Két Kék Bakkecskéhez.⁶¹

Este Ébnernél voltam, Kacziányi is jött később.

Délután voltam a Gellérthegyen először.

⁶⁰ Göcsörtös, sprőd papír.

⁶¹ A Ráday utca elején volt, az 1880-as évek elején. „A Két Oroszlánt követően az Oroszlán utca sarkán volt a Két Kék Bakokhoz Szálló, melynek emlékét ma már csak a helyén álló négyemeletes bérház homlokzatán búslakodó cégéremlék őrzi.” Zolnay Vilmos: *Járom a pesti utcát*. Budapest, 2008. 144. – Oroszlán u. = Török Pál u.

Találkoztam azon fiatal szekeressel, kivel két év előtt mentem a Két Kék Bakkecskébe, különös viszontlátás volt ez. A Gellérthegyre együtt mentünk és lefele együtt jöttünk. Kávémérésben van a ne[...] azon végén, ahol Budán laktam azelőtt télen. Mára vettem először észre azon szép hatást, igazán csodaszzerű avagy Byron – vége van, nincs többé semmi nyoma. *Végre tehát lelkem azon nagy célok felé indulhat* akadály nélkül, melyeket a messze távolban mindig éreztem. Azon fényes célok melyek felé törekedtem mindig, s melyektől mindig elválasztott egy feneketlen örvény, végre közel jöttek, az örvény át lett hidalva, *a nem remélt dolog megtörtént*. Különös, hogy ezen talán életemben legfontosabb akcióban nem annyira a számítás, mint az ösztön határozott.

A praktikus embereknek a március, az idealisztikusnak a május a tavasz igazi hónapja, s a nagy elhatározások ideje. Igaz, hogy a március korábbi, de az, amit a május érel így azért többet is ér, mert több meleg és több idő ment rája. Azon széles alkotóerővel bíró agresszív típusok, akik régi kultúrállamokban keletkeznek vagy emberekké válnak, míg ugyanakkor széles alkotóerővel bíró energikus kinézetű egyének primitív népeknél a mai korban nem lehetnek fontosakká.

[vonatmenetrend: Budapest Szabadszállás]

Nux vomica
Sulfur
Beladonna
Humamelis⁶²

Jármai
Homeopatika
Zöldfa utca⁶³

Ráckeve

Hétfő reggel

Tegnap a véletlen hozott ide. Egy ötlet.

Találtam egy Glass József nevű csinos legénykét, akivel elmentünk csolnakázni holdvilágnál.

Láttam szitakötőket is. Tegnap dél körül jöttem egy méltó gondolatra. Kimon-

⁶² Farkasmaszlag, tisztított kén, nadragulya, csodamogyoró. Vérkeringési és emésztési panaszokra használt homeopátiás szerek.

⁶³ Budapest V., Veres Pálné utca. Jármay Gusztáv (1816–1896) Arany Oroszlán patikájáról van szó, amely a Papnövelde és a Veres Pálné utca sarkán az egykori Ráth-házban működött. A patika berendezése ma a Kiscelli Múzeumban található.

dani, hogy egy főbaj megszűnt. (motiváció). Ezen határozott szándék megváltozni magával hozhatja a *megmentést*. Az egyetlen mentség komplikált és kényes helyzetekből elhatározás, miután minden más módon való segítség haszontalannak és lehetetlennek mutatkozott egy ily pszichopatikus baj ellen. Tegnap miután Nagy Miklóstól elmentem volt, ide s tova jártam, már igazán többször kétségbeesés fogott el. Azon bonyolódott módú megoldást látszólag kizáró helyzettel szemben.

Ma fél 6-kor keltem, egy bizonyos neme a melankóliának vett rajtam erőt. Átmentem a hídon, a túlparton halászok épp húztak ki nagy nehezen egy hálót. Különös hangulat vonult át az egész reggeli tájon. Még reggel kissé sütött a nap, de hűvös volt és felhős az ég, csak szél fú, szűk kis hullámokkal tarkítva a holt Duna csöndes vizét. A hídtól balra egy füzes keverve ezüstlevelű és fehér kérgű jegenyékkel van, ott járkáltam egy ideig a gyalogúton.

A tegnapi gyönyörű holdvilágos estére máma oly hűvös idő, mint amikor az ifjúság aranyos remények után a hazard valóságra ébred.

Visszajövök a hídtól, harangoznak, az idő még hűvösebb és szelesebb, az ég még szürkébb.

Igen tisztán éreztem ismét azon hangulatot, amelyet a menő két alak a domb mellett fejezne ki némileg. Kiábrándulás egyrészt és remény a másik oldalon.

Tisztelendő Bőhm János lelkész
Csáva⁶⁴ - Soprony-megye

Rökk Szilárd utca⁶⁵
No. Postahivatal

Sruzcz Fülöp
állomás Nagy Káta Tápió-Bicske

Pomozy János

Kun szent Miklós

apja huszár a főszolgabírónál. Pomozi János festettem a Városligetben Δ? Találkoztam vele még egynéhányszor Pesten.

Együtt mentünk Kun sz Miklósrá apjához. Körüljártuk a várost, szép pontokat láttam náluk. Másnap reggel visszamentünk Pestre.⁶⁶

⁶⁴ Csáva [Stoob] község Burgenlandban. Bőhm János teológiai tanár 1886-ban lett csávai lelkész; 1897-től a rimaszombati protestáns főgimnázium tanára.

⁶⁵ Budapest VIII., Józsefváros.

⁶⁶ Talán azonos avval a személlyel, akiről 1904-ben írta egy visszaemlékező felsorolásában: „a kis postás (kunsági) (Kunszentmiklós)”. *Mednyánszky László feljegyzései 1877-1918*. 2003. i. m. 88.

Gyönyörű egy hajnal volt, amikor Sz Miklósról kijöttünk az állomásra. A lég üde volt, de nem volt hideg. Még kissé sötét volt, kimenet az utcánkból gyönyörű kép terült el előttünk. Jobbra elöntések, ezek megett különösen egy városrész, e megett világosodó keleti ég.

Balra szintén kiöntések, melyekben tükröződött a hold aranyosan világító korongja. Messze szélalmok és a temető, ezek megett, különösen jobbra a síkság elolvadva a távol párákba.

Elöl a föld meleg, világos homok.

Promontori út 14.

Pista

Kovács

Pomozy János

Vecse azon

alföldi legény ki volt ma kísézőm

Károly, aki a Lajos utcai ateliemet⁶⁷ takarította.

Viador útja 20.⁶⁸

Pacsirtamező utca 16.

az istálló amelyikben szolgál

Anyja a Teréz, kit a [...] szentek képére festettem.

---

⁶⁷ Ez az első említése annak, hogy Óbudán a Lajos utcában is volt műterme.

⁶⁸ Budapest III., Óbuda.